

ภาคผนวก

ผู้ให้สัมภาษณ์ รายที่ 1

วันที่ 24 มีนาคม 2551

เวลา 15.00 - 16.25 น.

ข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองแยกจากกัน หรือไม่แยกจากกัน มีแนวคิด 2 แนว นักทฤษฎีเข้มนบอกว่าให้แยกจากกันไม่เข้ามาแทรกแซง แต่การทำงานมันเป็นไปไม่ได้ การเมืองยุคแรกๆ ให้เครดิตกับข้าราชการ เพราะนักการเมืองยุคแรก คือข้าราชการ ต่อมาการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ฝ่ายประจำอยากเติบโตก้าวหน้าก็มีการแก่งแย่งกัน วิ่งเข้าไปหาการเมืองเพื่อให้อยู่ การเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาแต่งตั้ง กติกาที่ ก.พ. กำหนดไว้สวญหุ มาปฏิบัติบางทีใช้ไม่ได้เลย ในการพิจารณาบุคคลบางทีเขาก็อาศัยชื่อที่บอกๆ กันมา นักการเมืองเองต้องให้เกียรติกับนักการเมืองที่มีอำนาจเหนือกว่า เพราะอาจจะอยู่พรรคเดียวกัน อาจจะเคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมันเป็นเรื่องปกติของเขา แต่ราชการจะมองเป็นเรื่องใหญ่ เพราะฐานความคิดที่ต่างกัน การเมืองเข้ามาโดยภารกิจทางการเมือง ก็ไม่ค่อยได้เข้ามาแทรกแซง แต่ก็ยังอาศัยแนวคิดเดิมว่าถ้าใครฝากมาก็ยังมีแนวคิดอยู่ นักการเมืองมีลักษณะสำคัญคือ 1 ถ้าเป็นนักการเมืองที่ไม่เคยทำราชการมาก่อน จะไม่ค่อยทราบถึงกติกากฎเกณฑ์ทางราชการ เขาก็จะไม่ถนัด แต่ถ้าเป็นนักการเมืองบางท่านรู้ว่าไม่ถนัด ก็เลือกตัวแทน ให้มาเป็นรองบางยุคบางสมัยถ้ามาจากการเมืองเพียวๆ ไม่มีใครเป็นตัวแทน ก็จะมีบริหารจัดการโดยที่ไม่มีระบบในเชิงราชการ การเมืองจริงๆ เขาไม่อยากจะเข้ามายุ่ง แต่ฝ่ายประจำวิ่งเข้าไปหาเพื่อที่จะให้ตนเองได้ประโยชน์คนอื่นเสียประโยชน์

โครงสร้างปัจจุบันที่ต้องแก้ไข แม้กระทั่งเลขาธิการนายกฯบางท่าน บอกว่า สำนักเลขาธิการนายกฯ เมื่อดูหน่วยงานตามโครงสร้างแล้วไม่สัมพันธ์กันเลย ตรงนี้เป็นจุดที่ว่าทำไมยังไป ความสัมพันธ์ 1 มันเวิร์กวัตถุประสงค์องค์กรหรือเปล่า มันเป็นภารกิจหลักขององค์กรหรือเปล่า แล้วทำไมยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ในงานขึ้นนี้ ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์บทบาทองค์กร ว่าต่อไปองค์กรจะมีภารกิจอะไรที่จะบริการลูกค้า ก็คือข้าราชการการเมือง ว่าอะไรที่จำเป็น แล้วเราจะปรับกระบวนการงานกันยังไง มันแสดงถึงว่าศักยภาพในการทำงานเพื่อให้ปรากฏต่อสายตาคนข้างนอก รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ตัวเอง สำนักเลขาธิการนายกฯ จะต้องดิ้นรนในการที่จะทำในเรื่องบุคลากร ปรับกันใหม่ คัดกันใหม่ เพื่อที่จะให้เป็นคนมีฝีมือจริงๆ ที่อยู่ในระดับมืออาชีพที่จะทำงานให้รัฐบาล ในแง่ที่ว่ามีศักดิ์ศรี ความมีหน้ามีตา ปัจจัยของเรา ปัจจัยสิ่งแวดล้อมมันเปลี่ยนตลอด เพราะเลขาธิการฯ เปลี่ยนตลอด แนวคิดก็เปลี่ยน องค์กรนี้จึงลำบากในการเผชิญกับการตั้งหลัก บางครั้งคิดจะทำก็ไปนั่งรอทางฝ่ายการเมือง การเมืองมีเวลา

ก็จะช่วยชี้แนะ การเมืองยุคที่ไม่มีเวลางานขึ้นนี้ก็ค้าง ฝ่ายประจำต้องทำ ทำแล้วเสนอ เสนอแล้วจะรับไม่รับก็อีกเรื่องหนึ่ง ต้องทำออกมาให้เห็นชัด แล้วคนใหม่มาจะได้ศึกษาได้เลย แล้วจะปรับตรงไหนก็ค่อยว่ากัน

แล้วอย่างที่มีนโยบายใหม่ๆ เรื่อยๆ ขึ้นใน สลน. อย่างศูนย์เตือนภัย กองทุนหมู่บ้าน SML ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ก็เป็นองค์กรที่เข้ามาอยู่ในหน่วยนี้ เริ่มจากนโยบายมีผู้คิด ไม่ว่าจะเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ ตั้งแต่สมัยท่านนายก ศักดิ์ฤทธิ์ มีคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติและคุ้มครองผู้บริโภค ต้องดูแลประชาชน ก็อยากจะตั้งหน่วยงานมาเป็นกรม ดูแล้วเห็นว่าเนื้องานยังไม่น่าจะเป็นกรม ก็เลยให้มาขึ้นอยู่กับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีก่อน ก็จะเป็นลักษณะอย่างนี้มาตลอด เป็นองค์กรตามนโยบาย พอการเมืองยุคหลังคิดว่าทำไมจะต้องมาดูงานอะไรซึ่งทำให้ไปทำงานการเมืองไม่ได้ ควรจะให้พวกนี้แยกไปอยู่ที่อื่นเสีย มันจะเป็นลักษณะอย่างนี้

ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับนโยบาย เรื่องกองทุนหมู่บ้าน เมื่อมีการปรับเปลี่ยนทางการเมืองงานในเชิงอนุมัติอนุญาตเลขาจะมามอบอำนาจให้ผม เพื่อดูแล ในเรื่องการอนุมัติแผนงานโครงการ การอนุมัติให้เจ้าหน้าที่ไปต่างจังหวัด ในวงเงินที่ไม่เกิน 500,000 บาท

กองทุนหมู่บ้านเลขาธิการนายกเป็นคนมีส่วนค่อนข้างมาก ข้าราชการประจำเป็นผู้ตาม เป็นผู้รับไปปฏิบัติในเรื่องการบริหารงานองค์กร ฝ่ายการเมืองกอดัว เพราะว่าแนวความคิดเรื่องกองทุนมาจากรัฐบาล ก่อนที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาล ก็ไปหาเสียง ศึกษาแนวคิดของชาวบ้าน ส่วนในเรื่องของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติว่าตอนแรกไม่เชิงมาเกี่ยวพันกับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เขาตั้งหน่วยขึ้นมา เพื่อให้เป็นกรมเฉพาะ ก็มาฝากไว้ที่สำนักเลขาธิการนายกก่อน เพราะส่วนใหญ่หน่วยที่ตั้งโดยเชิงการเมือง มักจะเขียนระเบียบ หรือกติกาหรือคำสั่ง ให้มีนายกฯ เป็นประธาน และก็มีสำนักงานในสังกัดสำนักเลขาธิการนายก เป็นสูตรสำเร็จ เพื่อให้มีสถานภาพในการจับจ่ายใช้สอยหรือบริหารงานบุคคล เพราะว่าสำนักงบประมาณ เขาจะไม่ยอมจ่ายเงินให้กับหน่วยที่ไม่มีเสถียรภาพ อย่างน้อยก็ต้องมีหน่วยแม่ดูแล มีฐานะเป็นกรมเหมือนกองทุนแรกๆ ที่ฝากเงินไว้กับเรา จะใช้ก็เบิกกันไป

นโยบายสาธารณะที่มีใหม่ๆ ขึ้นมา เราไม่ค่อยได้มีส่วน เพราะช่วงหลังๆ การเมืองสำนักคิดเยอะ เขาคิดมาเสร็จ เขาไม่มาอาศัยฝ่ายประจำ คิดตั้งแต่เขาหาเสียงแล้ว ที่เป็นนโยบายภายหลัง ทางหน่วยสำนักเลขาธิการนายก ทำได้ เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมได้อย่างดีเยี่ยม

เรื่องการส่งเจ้าหน้าที่ เดิมทีเดียวสำนักเลขาธิการนายก อยู่กับเลขาธิการนายก และรองนายก ก็ไม่กี่ท่าน รัฐมนตรีสำนักนายกฯ ก็มีท่านเดียว ปัญหาในการส่งคนเข้าไปทำงานหน้าห้องไม่ค่อยมี พอยุคหลังๆ นี้ ก็จัดเป็นคลัสเตอร์แนวคิดนี้เป็นแนวคิด ก.พ. คลัสเตอร์ก็เลยเป็นอิสระ

ก็ไปอยู่หน้าห้องที่นี้ก็ไม่เกี่ยวกับกองกลาง ต่างคนต่างไปอยู่ เป็นกลุ่มที่ทำงานโดยตรง คนพอไปอยู่แล้วเกิดความผูกพัน เอาตัวเองไปผูกพันกับพรรค มันต้องการความสะดวกสบาย การคุ้มครอง ไม่อยากกลับมาทำงานในองค์กร พอพรรคการเมืองนี้ผ่านไป เปลี่ยนรัฐบาลใหม่ พอจะมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ก็บอกว่าตัวเองเคยทำงานให้กับพรรคนี้ พอคนนี้มาเขาก็จะไปอยู่กับคนนี้อีก จะมีการสร้างวัฒนธรรมของตัวเองขึ้นมาอย่างนั้น เป็นพฤติกรรมของคน มันสะท้อนพฤติกรรมขององค์กร การส่งคนมันต้องคิดให้ชัด น่าจะตั้งสำนักงานฯ ของเลขาธิการฯ สำนักงานของรองนายกฯ คนที่ขึ้นไปบางครั้งขึ้นไปรายได้ยว มันก็ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถ บางคนเขาก็คุยกันว่าคนที่ไปอยู่ไม่ได้ทำอะไรมีหน้าที่ซื้อตัวเครื่องบิน หน้าที่ไปช่วยงานส่วนตัว ไม่ได้ทำงานในเชิงฝีมือ ไม่ได้เกิดการเรียนรู้ ช่วงหลังๆ นี้จะเห็นว่าเขาเอาคนมาจากหน่วยอื่น แล้วคนของเรามักจะไปเป็นลูกมือ ผลประโยชน์มีอยู่ 1 คุณได้พึ่งพาเขา 2 เขาดูแล เขาอาจจะดูแลในเรื่องอาหารการกิน ในเรื่องค่าเหินเหินน้อย อาจมีส่วนช่วยในเรื่องแต่งตั้งโยกย้าย บางครั้งลูกจะเข้าโรงเรียน เข้าโรงพยาบาล ก็ไปขอให้ช่วยเหลือ ก็เล่ากันต่อๆ ไปว่านักการเมืองที่มานั้น เคยใช้คนนั้น ก็จะทำให้คนนั้นมาใช้อีก คล่องดีสะดวกดี ทำงานเก่ง

ข้าราชการการเมืองของเราที่เข้ามาส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ก่อนเขาว่าข้าราชการการเมืองความรู้น้อย ปัจจุบันไม่ใช่อย่างนั้น เขาไปศึกษาไปสัมผัสสิ่งที่เป็นจริงมากกว่าข้าราชการประจำ แล้วก็มีเงินทุนด้วย ที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานของเขา ที่ผ่านมาราชการคือตัวนำ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่ ราชการตามไม่ทัน กลายเป็นว่าการเมืองอำนาจมาก สถานการณ์ของข้าราชการตอนนี้เริ่มหวั่นไหว รักษาตัว ไม่ต้องคิดอะไร มันก็เลยไม่ใช่มืออาชีพ น่าจะเป็นเพราะเราไปคำนึงถึงแต่กลัวถูกกระทำ มันก็เป็นบทที่น่ากลัว ไม่ค่อยได้รวมกลุ่มกันมาทำงานกัน ยิ่งมาทำระบบว่าใช้ขีดความสามารถไม่ต้องเคารพอาวุโส บางส่วนก็ดี บางส่วนก็ไม่ได้ การเข้าไปหาการเมือง ก็ทำให้คนข้ามคนอื่นไปคนที่ถูกข้ามไปก็หมดโอกาสที่จะทำราชการให้มีความก้าวหน้า สะท้อนว่าทฤษฎีบริหารเอามาใช้อะไรได้บ้าง ใช้ไม่ได้เลย ความพึงพอใจแรงจูงใจที่จะทำให้คนทำงานมันถูกทำลายไป คนก็เลยอยู่ไปวันๆ แม้กระทั่งเรื่องการบริหารงานบุคคลพอเกิดปัญหาก็ไม่รู้จะย้ายไปอยู่ไหน กองอื่นก็ไม่อยากรับ ความเด็ดขาดไม่มีที่จะปรับเปลี่ยนที่นั่งกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พอมีการเมืองเข้ามาบีบบทบาทในการขึ้นบางอย่าง บางครั้งบางคราวก็ทำให้กระบวนการตอนนี้ตัวเองวางระบบอะไรไม่ได้ วางตัวเองยากเพราะตัวเองไม่ใช่ผู้ปกครองตัวเอง ถูกปกครองตลอด องค์กรนี้มาทำงานให้กับการเมือง จะเป็นใหญ่ตัวเองไม่ได้เพราะตัวเองไม่ใช่การเมือง แต่ว่าเราจะมาผูกพันตัวเองกับเลขาฯ หรือฝ่ายการเมืองมากเกินไปก็กลายเป็นเรามีข้อแม้ยุ่งเรื่อย ต้องย้อนกลับมาดูว่าฝ่ายประจำต้องจัดการตัวเองยังไง

เพื่อให้เกิดภาพ เป็นสิ่งแวดล้อมที่ควบคุมไม่ได้ ในภาพของการเมืองก็เป็นสิ่งแวดล้อมใหญ่ เราต้องมาดูของเรากันเอง พยายามให้เทียบเคียงกับองค์กรที่เหมือนกันกับเรา เมื่อเทียบเคียงกันเราจะอยู่ในระดับที่ห่างกันแค่ไหน เดิมข้าราชการประจำจะมีส่วนในการกำหนดนโยบายเยอะมากจากการที่เราไปศึกษาเรานำเสนอองค์กรมันไม่ซับซ้อน และงานในระบบการเมืองไม่ยุ่งวุ่นวายมาก เราควรจะทำอะไรเพื่อสนับสนุนกลไกในการรองรับทำงาน เพื่อสนับสนุนการทำงานในเชิงที่ลงไปสู่พื้นที่หรือประชาชน เพราะนี่คือความเดือดร้อนที่รัฐบาลต้องลงไปดูแล นี่เชิงทฤษฎีเกินไป รัฐบาลไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วชอบงานแบบนี้หรือไม่ มันกลายเป็นว่าข้าราชการเดี๋ยวนี้ไม่กล้าก้าวออกไปนอกกรอบ